

Vijf Adviezen voor Orvelte

Samenvatting

De Aanleiding

Najaar 2024 is een aantal verschillende experts door de Stichting Coöperatief Orvelte gevraagd om vanuit hun eigen deskundigheid hun visie te geven over de mogelijke toekomst voor het dorp. De bedoeling is om aan de hand van verschillende ideeën een brede discussie te voeren met bewoners, ondernemers, de gemeente Midden-Drenthe, de Provincie Drenthe en Het Drentse Landschap met het oog op de toekomst van Orvelte.

De vijf gevraagde experts (in alfabetische volgorde):

Michel van Maarseveen	directeur-bestuurder Geldersch Landschap & Kasteelen, voorheen directeur Paleis Het Loo
Arnoud Odding	oud directeur Rijksmuseum Twente, museoloog en strategisch adviseur
Wytze Patijn	oud Rijksbouwmeester, architect en hoogleraar architectonisch ontwerpen
Dave Storm	oud algemeen directeur Attractiepark Slagharen, regiomanager Magnicity
Stephan Warnik	algemeen directeur Zuiderzee Museum

Ook Hans de Jonge, oud hoogleraar Vastgoed was gevraagd. Hij bleek door persoonlijke omstandigheden niet in de gelegenheid om een advies op te stellen.

De Oriëntatiedag

Op 18 december is ter voorbereiding van de adviezen door het bestuur van de Stichting Coöperatief Orvelte een Oriëntatiedag georganiseerd, waarbij wij door het bestuur en de dorpscoördinator zijn voorgelicht over de vroegere en huidige ontwikkelingen in Orvelte. Wij hebben diverse toelichtingen gehad o.a. van Ingrid Dolfing, bewoner en ondernemer en van Mannuela Huisman, evenementenorganisator Brokantien Events. Ook hebben wij bezoeken gebracht aan verschillende waardevolle plekken in het dorp zelf en erbuiten, waaronder het Orvelter Zand, het omliggende essenlandschap en de IJzertijdboerderij.

Ter voorbereiding hebben we de zeer informatieve gids 'Orvelte', geschreven door Bertus Boivin en uitgegeven door Het Drentse Landschap gekregen en bestudeerd. Na de oriëntatiedag werden we gevraagd om individueel op hoofdlijnen een schets te geven van een mogelijke toekomst voor Orvelte.

Vijf adviezen

In februari 2025 zijn er 5 adviezen over de toekomst van Orvelte uitgebracht:

1. Orvelte als inspiratiedorp	door Michel van Maarseveen
2. Orvelte levend dorp van verhalen	door Arnoud Odding
3. Het landschap van Orvelte	door Wytze Patijn
4. Orvelte vanuit het Perspectief Drenthe	door Dave Storm
5. Inspirerende activiteiten voor Orvelte	door Stephan Warnik

Overeenkomsten tussen de adviezen

Alle adviseurs zijn het erover eens dat de beperkte attractiewaarde van Orvelte voor bezoekers en toeristen voor de toekomst het probleem is. Versterking en uitbreiding van de toeristische attractiviteit van Orvelte vinden alle adviseurs noodzakelijk. Voor een economisch levensvatbare toekomst is dat essentieel. Het zou voor de instandhouding van dit fraaie dorp noodzakelijk zijn. Bij de versterking van de toeristische activiteit wordt vooral gedacht aan een betere spreiding van de bezoekers door meer structurele activiteiten.

De adviseurs zien allen het huidige versnipperde en onsamenhangende aanbod van activiteiten als probleem. Wel hebben hun eigen invalshoeken geleid tot verschillende analyses van de oorzaken en voorstellen. Bijzonder is dat hun voorstellen elkaar niet uitsluiten. Zo beschouwd kunnen ze elkaar aanvullen en zijn combinaties zeer wel mogelijk.

1. Advies van Michel van Maarseveen: Orvelte als inspiratiedorp

Michel van Maarseveen baseert zijn advies op de gedachte van Orvelte als inspiratie in de huidige tijd, waarbij met name voedselproductie een centraal thema is. Daarmee wil hij de verbinding met de authentieke functie van het dorp herstellen.

Hij onderscheidt in zijn analyse drie opeenvolgende lagen in de opbouw van het landschap: de fysieke geologisch gevormde ondergrond met het watersysteem en ecologische systeem als onderste laag; een tweede laag van het netwerk met de infrastructuur van wegen, spoorlijnen en waterwegen; en de bovenste laag, de occupatielaag met fysieke nederzettingen voor wonen, bedrijvigheid en recreatie. Hij signaleert dat het verband tussen met name de bovenste 2 lagen in de loop der tijd achteruit is gegaan en hersteld zou moeten.

Daarnaast ziet hij dat de samenhang met het oorspronkelijke Orvelte en het onderlinge verband in het aanbod van activiteiten en attracties ontbreekt. Orvelte is in zijn ogen nu

een typisch dorp voor allerlei uiteenlopende activiteiten. In zo'n situatie is voortdurende kwaliteitsregie op het aanbod noodzakelijk voor het voortbestaan van het dorp. Dat geeft tal van onzekerheden.

Daarom pleit hij voor een meer duurzame oplossingen die aansluiten bij de vraagstukken van deze tijd, als klimaatverandering, kleinschalige productiewijzen en sociale cohesie. De authenticiteit van het vroegere dorp Orvelte dat gericht was op regionale voedselproductie kan een inspiratiebron zijn voor onze toekomst: Orvelte als inspiratiedorp.

Concreet noemt hij als mogelijke uitwerking onder andere: landschap inclusieve landbouw, oude gewassen, meer dieren in het dorp, een onderscheidende lokale markt voor producten, specifiek aanbod voor kinderen, kleinschalige woonvormen voor ouderen en leerplekken voor schoolprogramma's.

'Door voedselproductie, als uitgangspunt te nemen en de sociale infrastructuur te verstevigen ontstaat een robuuste occupatielaag die verbonden is met de netwerklaag en ondergrond van het landschap rond Orvelte. Dit hoeft niet ten koste te gaan van het bestaande aanbod. Je maakt het systeem van Orvelte robuuster en toekomstbestendig, zonder dat er iets hoeft te verdwijnen.'

In zijn advies staan ook meerdere praktische aanbevelingen. Een belangrijke gaat over de kerstperiode. Hij mist de kerst in de evenementenkalender van Orvelte. Er is in die periode een brede belangstelling. Orvelte zou een eigen kerstevent kunnen organiseren waarbij het hele dorp in kerstsfeer is.

2. Advies van Arnoud Odding: Orvelte levend dorp van verhalen

Arnoud Odding stelt de vraag naar de identiteit Orvelte. Is het een openluchtmuseum of een dorp met monumenten? Een pleisterplaats voor fietsers op leeftijd of een evenementendorp met betaald parkeren? Hij kiest een eigentijdse museale benadering en stelt dat Orvelte al lang geleden afscheid heeft genomen van het traditionele museumconcept en dat daarvoor niets in de plaats is gekomen. Hij stelt een nieuw museaal concept voor Orvelte voor, dat minder over het verleden van objecten gaat maar meer over de mensen achter de objecten.

'Musea vertellen dus verhalen en verhalen kent Orvelte in overvloed. Diep menselijke verhalen die het verleden met het heden kunnen verbinden. Verhalen die nieuwe generaties een gevoel van herkenning en connectie met vroeger kunnen geven'

Hij beschouwt Orvelte als een plek waar vertellers die verhalen kunnen vertellen. Zijn idee is om verhalen te gaan verzamelen uit het verleden maar ook van de huidige mensen uit het dorp. Die verhalen moeten ook met moderne digitale technologieën verteld worden, als virtual technology en augmented reality (virtuele en toegevoegde realiteit)

Concreet noemt hij als nieuwe activiteit: een jaarlijks verhalenfestival voor liefhebbers van literatuur en poëzie. Daarnaast beveelt hij een duidelijke focus op een doelgroep aan, bijvoorbeeld jonge gezinnen met kinderen en het ontwikkelen van een praktische bezoekersgids. Ook noemt hij het creëren van ‘multisensorische ervaringen’ waarbij bezoekers de geur van mest, het wroeten van varkens, het bakken van brood kunnen ervaren. Hij geeft ook strategische aanknopingspunten voor het stapsgewijs ontwikkelen van het nieuwe concept met o.a. nadruk op kwaliteit, op betrokkenheid van jonge podcasters en videomakers.

‘Orvelte is een podium dat klaarstaat, wachtend op vertellers om de verhalen te brengen. De decors zijn er al: de boerderijen, de woonhuizen, het café, de Brink en de essen rond het dorp.

Het zijn de verhalen waarmee de verstilte, monumentale boerderijen en woonhuizen van Orvelte tot leven worden gewekt’

3. Het advies van Wytze Patijn: het landschap van Orvelte

Wytze Patijn beschouwt de omgeving van Orvelte met haar bijzondere landschap en ontstaansgeschiedenis als een uniek ‘selling point’. De geologie is bijzonder. Het vormt in feite de basis van Orvelte.

Nog steeds zijn er sporen in het landschap zichtbaar uit de voorlaatste ijstijd: de vroegere Orvelter Stroom, (nu de Oude Vaart), de bijzondere essen op de zandruggen: de Noordesch, Kampesch, de Zuideresch en de Oosteresch, en het unieke Orvelter Zand als herinnering aan het vroegere omvangrijke Ellertsveld. Ook de IJzertijdboerderij is bijzonder onderdeel van dat verleden.

Zijn advies is het omliggende landschap nadrukkelijker in de aandacht van bezoekers en toeristen te brengen. Wellicht is een geologisch kenniscentrum als ‘trekker’ voor Orvelte mogelijk. Of een andere aan flora en fauna uit de omgeving verbonden functie. Voorwaarde is wel dat zo’n nieuwe functie gelieerd is aan de bijzondere identiteit van Orvelte.

In het verlengde daarvan pleit hij voor meer wandel- en fietsroutes, die Orvelte echt ‘aandoen’. Er zijn nu 2 slechts korte routes van Staatsbosbeheer vanuit Orvelte, naar de Noord Esch (Boswachterpad Oer t’ Veld) en een klim- en klauterroute (het Houten pad van Theodoor). Langere geologische wandelroutes kunnen aantrekkelijk zijn, vergelijk het Zwattepad bij Elp.

Het dorp zou voor fietsers en wandelaars een echte pleisterplaats kunnen worden door aantrekkelijke faciliteiten te bieden: overnachtingen, sportieve horeca, oplaadmogelijkheden voor elektrische fietsen enz.

‘Het landschap rond Orvelte is uniek en verdient meer aandacht’

Hij adviseert uitbreiding van de horeca met levendige terrasfuncties en duidelijke presentatie van overnachtingsmogelijkheden. Markeer de Brink duidelijker als centrale plaats van Orvelte.

Ook pleit hij voor meer regie en coördinatie, om een evenwichtig en gespreid aanbod van activiteiten over het gehele jaar te bewerkstelligen. Die regie en coördinatie zou ook het ruimtelijk/monumentale karakter van Orvelte moeten waarborgen. Het is immers het meest eigene van Orvelte.

4. Het advies van Dave Storm: Orvelte vanuit het Perspectief Drenthe

Dave Storm baseert zijn advies sterk op het gedachtengoed uit het Perspectief Bestemming Drenthe 2030, dat een initiatief van de vrijetijdssector voor geheel Drenthe is. Kernpunt van dat Perspectief voor Drenthe is het vinden van een goede balans tussen bezoekers, bedrijven en bewoners van Drenthe. Hij formuleert geen specifieke visie voor Orvelte. Wel ziet hij een zeker spanningsveld tussen de verschillende partijen en gebrek aan overeenstemming tussen Provincie, Gemeente en Drents Landschap. Alleen door een evenwichtig samengaan van deze drie 'belangen' kan Orvelte tot bloei komen.

Ook signaleert hij net als de andere adviseurs een wat beperkt en onsamenhangend aanbod van activiteiten en manifestaties. In het verlengde van Perspectief Bestemming Drenthe 2030 stelt hij dat Orvelte zich als 'Oerdp' kan profileren, waarbij haar rijke historie gecombineerd wordt met een eigentijds aanbod van duurzame en verse producten. Niet alles past in zijn ogen bij die aanpak; een functie als Zoobizar zou op termijn niet meer kunnen.

Als concrete nieuwe activiteiten noemt hij: themadagen, folkloristische groepen, speciale markten en theatervoorstellingen. Ook beveelt hij nieuwe routenetwerken aan en adviseert de informatievoorziening te moderniseren.

5. Het advies van Stephan Warnik: Activiteiten voor Orvelte

Stephan Warnik heeft als advies het Activiteitenprogramma Zuiderzeemuseum ingebracht. Het is zijn ervaring dat diversiteit en spreiding van activiteiten zeer belangrijk zijn voor het aantrekken van bezoekers. Thematisering is zijn ogen minder belangrijk, maar variatie en spreiding door het gehele jaar des te meer. Met name de huidige stille kerstperiode in Orvelte ziet ook hij als een kans voor meer activiteiten. Als illustratie en als inspiratie heeft hij het activiteitenprogramma van het Zuiderzeemuseum 2025- 2028 ingebracht.

Het is een verzameling concrete suggesties voor allerlei activiteiten.

Te veel om op te noemen, maar zonder meer inspirerend voor Orvelte

De lijst laat zien dat veel activiteiten en evenementen kunnen aansluiten bij algemene gebeurtenissen, zoals de open monumentendag, de fietsvierdaagse en de avondvierdaagse., koningsdag, kerstperiode enz.

Ook komen voor de regio kenmerkende oude ambachten in beeld, naast allerlei doe activiteiten en educatieve programma's.

Bijlagen:

Orvelte als inspiratiedorp

Orvelte levend dorp van verhalen

Het landschap van Orvelte

Vanuit het Perspectief Drenthe

Programma Zuiderzeemuseum 2025-2028

Michel van Maarseveen

Arnoud Odding

Wytze Patijn

Dave Storm

Stephan Warnik